

Brüssel, 25.6.2013
COM(2013) 455 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Klientide sidumise vähendamine: avatud IKT-süsteemide kujundamiseks tuleb avalike
hangete raames paremini kasutada standarditel põhinevaid andmeid**

(EMPs kohaldatav tekst)

{SWD(2013) 224 final}

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Klientide sidumise vähendamine: avatud IKT-süsteemide kujundamiseks tuleb avalike hangete raames paremini kasutada standarditel põhinevaid andmeid

(EMPs kohaldatav tekst)

1. SISSEJUHATUS

Paljud organisatsioonid on oma info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) süsteemides n-ö kinni, sest süsteemide toimimise kohta on üksikasjalik teave vaid teenuseosutajal, ja kui organisatsioonidel on vaja osta uusi komponente või litsentse, on nad sunnitud kasutama ainult selle konkreetse teenuseosutaja abi. Konkurentsi puudumine toob kaasa kõrgemad hinnad ja ainuüksi avalik sektor maksab selle tõttu aastas ligikaudu 1,1 miljardit eurot rohkem kui tarvis¹.

Standardite parem kasutamine võimaldaks konkurentidel pakkuda alternatiivseid lahendusi ja aitaks vähendada klientide seotust konkreetse teenuseosutajaga. See tooks omakorda kaasa hindade alanemise ja tõenäoliselt ka teenuste parema kvaliteedi. Põhjuseks on asjaolu, et standardid määravad kindlaks konkreetse tehnoloogia olemuse ja tagavad kõigile IKT valdkonna tarnijatele võrdsed võimalused². Standarditel põhinevaid süsteeme käsitlevatele pakkumiskutsetele saaks reageerida ja oma pakkumuse teha rohkem tarnijaid ning see suurendaks konkurentsi ja võimaldaks valida suurema hulga pakkumuste vahel.

Euroopa digitaalses tegevuskavas on klientide sidumine ühe konkreetse tarnijaga probleemina esile toodud ja kavas sisalduva meetmega 23 on võetud kohustus anda suuniseid IKT standardimise ja riigihangete kohta, et aidata riiklikel ametiasutustel kasutada standardeid tõhususe suurendamiseks ja vähendada seotust ainult ühe tarnijaga³.

2. KLIENTIDE SEOTUSE PROBLEEM IKT-SÜSTEEMIDE PUHUL

Riiklikud ametiasutused sõlmivad IKT-teenuste osutajatega kindlaks ajavahemikuks lepingud konkreetsete IKT-toodete või -teenuste kasutamiseks. Ametiasutus on konkreetse teenuseosutajaga seotud, kui ta ei saa pärast lepingu lõppemist hõlpsalt teenuseosutajat vahetada, sest võimalikul uuel teenuseosutajal puudub teenuse sujuvaks ülevõtmiseks oluline teave süsteemi kohta.

¹ Selle näitaja suurus põhjendatakse 2. jaos.

² Ghosh, R. A., „An economic basis for open standards”, 2005, projekt FLOSSPOLs, <http://flosspols.org/deliverables/FLOSSPOLs-D04-openstandards-v6.pdf>.

³ Digitaalse tegevuskava meetmega 23 kohustatakse andma „suuniseid IKT standardimise ja riigihangete kohta, et aidata riiklikel ametiasutustel kasutada standardeid tõhususe suurendamiseks ja vähendada seotust ainult ühe tarnijaga”, KOM(2010) 245: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010DC0245R\(01\):ET:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010DC0245R(01):ET:NOT). Lisateavet meetme 23 kohta leiab veebisaidilt <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-ii-interoperability-standards/action-23-provide-guidance-ict-standardisation-and-public>.

2011. aastal Euroopa Liidu liikmesriikides riigihangetega tegelevate ametnike seas korraldatud uuringust⁴ (edaspidi „2011. aasta uuring”) selgus, et vähemalt 40 % uuringuga hõlmatud 244 hankeasutusest pidas oma praeguse IKT-lahenduse vahetamist liiga kalliks, sest vahetada tuleks ka hulk muid süsteeme, mis kasutavad vahetatava põhisüsteemi andmeid. 25 % küsitletud hankeasutustest vastas, et nad ei saa oma IKT-lahendust vahetada, kuna kardavad, et selles sisalduvat teavet ei ole võimalik teisaldada.

Klientide sidumise probleem toob tavaliselt kaasa olukorra, kus IKT-süsteemiga seotud järgmise lepingu sõlmimiseks koostatavad hankedokumentid sisaldavad viiteid selle konkreetse süsteemi kaubamärgile. Ostjad peavad teabe saamiseks tuginema kaubamärgi nimetustele, sest teabe puudumine IKT-süsteemide kohta muudab võimatuks kirjeldada süsteemi piisavalt üksikasjalikult mõnel muul moel.

Kaubamärgi nimetuste laialdast kasutamist hankedokumentides on kinnitanud hulk uuringuid⁵. Kaubamärgi nimetustele viitavate pakkumiskutsete osakaal on uuringute kohaselt 16–36 %, olenevalt sellest, missugust valimit kasutati. Lisaks sellele kasutavad pakkumiskutsetes kaubamärkide nimetusi enamik 2011. aasta uuringus osalenud 244 asutusest – 23 % alati või sageli ning pisut alla 40 % vaid mõnikord.

Liidu riigihanke eeskirjades⁶ on siiski sätestatud, et tehnilised spetsifikatsioonid peavad võimaldama ettevõtjatele võrdset ligipääsu hankemenetlusele ega tohi tekitada põhjendamatuid takistusi hankemenetluse avamisel konkurentsile. Kaubamärgi nimetustele on lubatud viidata ainult erandkorras, kui lepingu reguleerimisest ei ole võimalik muul liidu õigusaktides sätestatud viisil piisavalt täpselt ja arusaadavalt kirjeldada; sellistele viidetele tuleb lisada märgi „või samaväärne”.

Kaubamärgi nimetuste kasutamine hankedokumentides piirab konkurentsi ainult konkreetse kaubamärgi tarnijatega ning viib monopoli tekkimiseni, mis mõjutab hindu. Lisaks sellele võib sõltuvus ühe konkreetse IKT-süsteemi müügile ja arendamisele spetsialiseerunud tarnijast tekitada talitluspidevuse probleeme, sest tarnija võib otsustada süsteemi või selle teatavate osade toetamise lõpetada. Samuti võivad kasutamata jääda innovatsiooni ja tõhustamise võimalused, eelkõige siis, kui tarnija ei ole võimeline hoidma süsteemi tulevikukindlana.

Ühe komisjoni uuringu⁷ tulemused näitasid, et avatud hankemenetlused aitavad ligi meelitada suurema hulga pakkujaid ning et pakkujaite hulga kahekordistumine alandab lepingu väärtust ligikaudu 9 %.

⁴ <http://cordis.europa.eu/fp7/ict/ssai/docs/study-action23/study44-survey1results.pdf>.

⁵ Näiteks R. A. Ghosh, „An economic basis for open standards”, Maastricht 2005, projekt FLOSSPOLs, <http://flosspols.org/deliverables/FLOSSPOLs-D04-openstandards-v6.pdf>; Paapst, M., „Affirmative action in procurement for open standards and FLOSS” väljaandes „International Free and Open Software Law Review”, 2. kd, nr 2, lk 184–185, vt <http://www.ifosslr.org/ifosslr/article/view/41>; Open Forum Europe, „OFE Procurement Monitoring Report: EU Member States practice of referring to specific trademarks when procuring for Computer Software Packages and Information Systems between the months of February and April 2010”, (mai 2011), lk 6, vt http://www.openforumeurope.org/openprocurement/open-procurement-library/Report_2010.pdf.

⁶ Direktiiv 2004/18/EÜ, ELT L 134, 30.4.2004, lk 114–240.

⁷ „Riigihankedirektiividest tuleneva kasu hindamine”, http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/modernising_rules/estimating-benefits-procurement-directives_en.pdf.

Võttes aluseks suurema pakkujate hulga ja väiksemate kulude suhte ning ELi IKT-hangete hinnangulise mahu 78 miljardit eurot,⁸ kusjuures 16 % neist hangetest viitab kaubamärgi nimetustele, kulutavad riiklikud ametiasutused aastas IKT valdkonna toodetele ja teenustele hinnanguliselt ligikaudu 1,1 miljardit eurot⁹ rohkem kui tarvis. Selle põhjuseks on pakkujate piiratud arv, mis tuleneb hangete seostamisest konkreetsete kaubamärkidega.

3. STANDARDITEL PÕHINEVAD IKT-SÜSTEEMID VERSUS OMANDUSLIKUD SÜSTEEMID

Standarditel põhinevate IKT-süsteemide kasutamine omandusliku tehnoloogia asemel aitab hankemenetluse piirangud kaotada, sest standarditega tehakse oluline teave konkreetse süsteemi kohta kõigile kättesaadavaks ja võimaldatakse seega ka teistel potentsiaalsetel tarnijatel süsteemi hallata või edasi arendada, tagades neile paremad konkurentsitingimused.

Lisaks majanduslikele aspektidele on üleminek standarditel põhinevate IKT-süsteemide kasutamisele riiklike ametiasutuste jaoks ka muul viisil väga kasulik. Seda kinnitatakse muu hulgas e-valitsuse tegevuskavas¹⁰.

3.1. Suhtlemine kodanikega – suurem tõhusus ja vaba valik

Kuna standardid hõlmavad spetsifikatsioone, mis on kõigile huvitatud isikutele kättesaadavad, võivad eri tootjate tooted ja teenused üksteisega sobituda ning see muudaks ühe avaliku süsteemi integreerimise teise süsteemiga andmete vahetamise eesmärgil lihtsamaks ja tõhusamaks¹¹. Näiteks oleks kodanikel võimalik esitada ametiasutustele andmeid ainult üks kord. Kui neid andmeid peaks tarvis minema mõnes teises olukorras, saaks neid süsteemist automaatselt leida ja uuesti kasutada. Seega muutuks kodanike ja ametiasutuste suhtlus tõhusamaks nii kohalikul, piirkondlikul, riiklikul kui ka Euroopa tasandil. Kui samasugune koosvõime tuleks saavutada standarditel mittepõhinevate süsteemide vahel, oleksid kulud tunduvalt suuremad ja kogu protsess oleks hulga keerulisem.

Lisaks piiraks omanduslike toodete kasutamine standarditel põhinevate toodete asemel kodanike suhtlust ametiasutustega, sest kodanikud saaksid andmeid edastada ainult juhul, kui neil oleks juurdepääs samale tootele, mida kasutab ametiasutus¹². Kui ametiasutused kasutaksid seevastu standarditel põhinevaid tooteid, saaksid kodanikud kasutada ka muid tooteid, mis põhinevad samasugustel standarditel.

⁸ See summa põhineb Ühendkuningriigi valitsemissektori 2010. aasta IT-kuludel, milleks oli 18 miljardit eurot, ja uuringul, mille kohaselt Ühendkuningriigi IT-kulude osakaal kogu ELi avaliku sektori IT-kuludes on 23 %. Kõnealust summat võrreldi MAPPS-andmebaasi hinnanguga 54 miljardit eurot. MAPPS-andmebaas sisaldab avaliku sektori IKT-valdkonna lepinguid, mis põhinevad IT-sektori CPV-koodidel. (Andmebaasi hinnanguline summa on tõenäoliselt liiga madal, võttes arvesse, et *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatakse ainult künnist ületavad lepingud ning et kõik IT-sektori hanked ei tugine IT-sektori CPV-koodidele.)

⁹ Kui pakkujate hulk muutuks 16 % IKT-hangete puhul kahekordseks, kuna nende hankedokumentides ei osutataks enam konkreetsetele kaubamärkidele (see on madalaim väärtus, millele viidatakse joonealuses märkuses nr 5 nimetatud uuringutes), aitaks see 78 miljardi euro suuruse mahuga hangete 16 %-st kokku hoida 9 % ehk 1,1 miljardit eurot aastas.

¹⁰ KOM(2010) 743, avaldatud aadressil: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0743:FIN:ET:PDF>; vt ka <http://ec.europa.eu/digital-agenda/node/165>.

¹¹ Ghosh, R. A., „An economic basis for open standards”, 2005, projekt FLOSSPOLs, <http://flosspols.org/deliverables/FLOSSPOLs-D04-openstandards-v6.pdf>. Hesser, Czaya ja Riemer, „Development of standards”, 2007, väljaandes W. Hesser (Ed), „Standardisation in Companies and Markets”, lk 123–169, Helmut Schmidt nimeline ülikool, Hamburg.

¹² http://www.epractice.eu/files/European%20Journal%20epractice%20Volume%2012_6.pdf.

3.2. Suhtlemine teiste ametiasutustega

Euroopa koosvõimeraamistik ja Euroopa koosvõimestrateegia, mida on kirjeldatud komisjoni teatises „Euroopa avalike teenuste koosvõime alused”,¹³ sõltuvad väga suurel määral standarditel põhinevate IKT-süsteemide kasutamisest. Koosvõime on vajalik piiriüleste e-valitsusteenuste osutamiseks, kui kodanikud ja ettevõtjad soovivad ELi territooriumil reisida, töötada, õppida või ettevõtlusega tegeleda. Sellised teenused aitavad kaasa Euroopa digitaalse ühtse turu ühe eesmärgi saavutamisele. Kui ametiasutused võtaksid kasutusele standarditel põhinevad alternatiivid, oleks lihtsam arendada vajalikke piiriüleseid teenuseid.

3.3. Innovatsiooni tugevam toetamine

Direktiiviga avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta¹⁴ kohustatakse liikmesriike juhul, kui avaliku sektori valduses olevate dokumentide taaskasutamine on lubatud, tegema need dokumendid võimaluse ja vajaduse korral elektrooniliselt¹⁵ kättesaadavaks.

Need dokumendid võivad sisaldada digitaalseid kaarte, meteoroloogilist, õigus-, liiklus-, finants-, majandus- ja muud teavet ning IKT-süsteemide rakendusliideseid käsitlevat teavet. Äriühingutel ja kodanikel oleks niimoodi võimalik kasutada ametiasutuste käsutuses olevaid andmeid ja süsteeme selliste uute rakenduste arendamiseks, mis oleksid ühiskonna jaoks kasulikud, aitaksid kiirendada majanduskasvu ja luua uusi töökohti ning annaksid panuse ka avaliku sektori innovatsioonitegevusse.

Kui need andmed oleksid kättesaadavad vormingus, mis vastaks ühtsetele standarditele, aitaks see rakenduste arendajatel tagada, et nende rakendused oleksid võimalised kasutama paljude eri ametiasutuste andmeid ja et kodanikud saaksid neid rakendusi kasutada kõikjal Euroopas.

Lisaks sellele on standarditel põhinevat IKT-süsteemi lihtsam edasi arendada ja selline süsteem on ka paremini suuteline toetama tulevikus tõhusalt ja innovatiivselt teenuseid, mida ametiasutused peaksid kodanikele pakkuma. Standardid peaksid vajaliku aluse, millele tuginedes saaks iga IKT valdkonna asjatundja süsteemi täiendada või andmeid ühest süsteemist teise üle viia, suurendades niimoodi süsteemi kasutamise potentsiaali.

3.4. IKT-süsteemide tarnijate kulude vähendamine

Klientide sidumise tava mõjutab ka IKT-süsteemide tarnijaid. 2011. aasta uuring näitas, et enamik tarnijatest pooldab standarditel põhinevat avatumat hankemenetlust, sest see avaks turud nende kõigi jaoks ja suurendaks seega ELi IKT-turu konkurentsivõimet. Teisalt on selge, et uute turuletulijate suurem võimalus konkureerida võib mõjutada negatiivselt teatavate domineerivate suuremate tarnijate müügitulemusi.

Ehkki standarditel põhinev hankemenetlus tooks enamikule IKT-süsteemide tarnijatele kasu, tuleks neil teha kulutusi standardite rakendamiseks ja kasutamiseks oma toodetes ja teenustes. Neid kulutusi tuleks võrrelda toodete ja teenuste hooldamiseks ja arendamiseks tehtavate

¹³ KOM(2010) 744, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0744:FIN:ET:PDF>.

¹⁴ Direktiiv 2003/98/EÜ, ELT L 345, 31.12.2003, lk 90–96, ja selle ajakohastamise ettepanekud: http://ec.europa.eu/information_society/policy/psi/index_en.htm.

¹⁵ Ettepanekus direktiivi kohta, millega muudetakse direktiivi 2003/98/EÜ, on komisjon soovitanud asendada sõna „elektrooniliselt” sõnadega „masinloetaval kujul ja koos metaandmetega”, KOM(2011) 877 (lõplik).

tavapäraste kulutustega. 2012. aastal riiklike ametiasutuste ja IKT-süsteemide tarnijate hulgas tehtud uuringust¹⁶ (edaspidi „2012. aasta uuring”) nähtus, et 30 % sidusrühmadest prognoosib kulude märkimisväärset suurenemist eelkõige lühema aja jooksul (eeldusel, et riiklikud ametiasutused kasutavad kehtestatud standardeid järjepidevalt pikema aja jooksul). Samas loodab 41 % vastanutest, et lahendustele tehtavad pikemaajalised kulutused vähenevad, kuna IKT-süsteemide tarnijad saaksid kasu kulude üldisest vähenemisest ja parematest turulepääsu võimalustest.

Standarditel põhinevad IKT-süsteemid aitaksid suurendada koosvõimet, innovatsiooni ja konkurentsi, vähendada kulusid ja parandada suhtlust kodanikega. Nad looksid aluse uue põlvkonna avatud, paindlike ja koostööd võimaldavate e-valitsusteenuste kujundamisele Euroopa kodanike ja ettevõtjate jaoks, nagu on kavandatud e-valitsuse tegevuskavas aastateks 2011–2015.

4. JUHEND STANDARDITEL PÕHINEVATE IKT-SÜSTEEMIDE HANKIMISEKS

Esmapilgul tundub idee hankida tulevikus standarditel põhinevaid IKT-süsteeme lihtne. Kui on kavas korraldada hange uute litsentside ja komponentide saamiseks, on tarvis küsida ainult vastavad standardid. Tegelikult märkis aga suur hulk 2011. aasta uuringu raames küsitletud hankeasutusi, et neil on olnud raskusi kasutada IKT-süsteemide hankimisel standardeid, ning veidi alla 50 % asutustest tõi põhjuseks puudulikud teadmised selle kohta, kuidas otsustada, millised standardid on konkreetsete IKT-vajaduste korral asjakohased. Seetõttu on oluline aidata hankijatel kõnealustest praktilistest raskustest üle saada ja anda neile nõu standardite nõuetekohase kasutamise kohta.

Standardite kasutamist IKT-valdkonna avalike hangete korraldamisel edendavad praegu mõned liikmesriigid (Prantsusmaa, Itaalia, Madalmaad, Ühendkuningriik, Saksamaa, Rootsi, Hispaania ja Taani)¹⁷. Nad annavad oma ametiasutustele praktilisi juhiseid, mis hõlmavad konkreetsete olukordade jaoks soovitatavate standardite loetelusid, hankemenetluse juhendeid ja hankedokumentide näidissõnastust. Hoolimata kõnealustest parimatest tavadest oli selline nõu kättesaadav vaid 25 %-le 2012. aasta uuringu raames küsitletutest ning see näitab, et tarvis on välja töötada ühtsed juhised, mis jõuaksid suurema hulga avaliku sektori hankijateni.

Euroopa Komisjon on kindlaks teinud peamised probleemid, millega IKT-süsteeme hankivatel riiklikel ametiasutustel tuleb kokku puutuda, ja on kogunud parimaid tavasid neilt liikmesriikidelt, kes tegutsevad aktiivselt kõnealuste probleemide kõrvaldamisega. Nendel parimatel tavadel põhineb „Juhend standarditel põhineva info- ja kommunikatsioonitehnoloogia riigihangeteks – heade tavade näited” (edaspidi „juhend”), mis on lisatud käesolevale teatisele.

Juhend sisaldab järgmisi nõuandeid:

- töötada välja IKT-strateegia, mis sisaldab olulisi põhimõtteid, mida tuleb riigi, piirkonna või konkreetse kohaldamisala piires järgida, et saavutada IKT-süsteemide ühilduvus ja tagada tõhusad teenused kodanikele ning teistele riiklike ametiasutustega lävivatele osalistele;

¹⁶ <http://cordis.europa.eu/fp7/ict/ssai/docs/study-action23/study44-survey2results.pdf>.

¹⁷ <http://cordis.europa.eu/fp7/ict/ssai/docs/study-action23/d2-finalreport-29feb2012.pdf>.

- hinnata standardeid metoodilisel, õiglasel ja läbipaistval viisil, et teha kindlaks, milliseid standardeid tuleks kasutada IKT-strateegia toetamiseks ja klientide sidumise vältimiseks. Seda tuleb teha järjepidevalt, et tagada uute ja paremate standardite kasutuselevõtt varasemate asemel niipea, kui need on välja töötatud;
- nõuanded selle kohta, kuidas kõige paremini kindlaks määrata riikliku ametiasutuse IKT-vajadusi ja hinnata nendele vajadustele vastavaid potentsiaalseid IKT-süsteeme, võttes arvesse kasutajate nõudmisi;
- nõuanded eelarve pikaajalise kavandamise kohta, eesmärgiga tulla toime esialgsete suuremate kuludega, kui püütakse hoiduda klientide sidumise tavast;
- nõuanded selle kohta, kuidas suhelda turuga nii, et riiklikud ametiasutused mõistaksid, milline pakkumine turul parasjagu valitseb, ning et turg tunneks ära riiklike ametiasutuste tulevased vajadused;
- nõuanded selle kohta, kuidas töötada välja praktilisi kasutusvalmis abinõusid (konkreetsete IKT-rakenduste jaoks soovitatavate standardite loetelud, hankedokumentide näidissõnastus, kooolitus), mis aitaksid riiklikel ametiasutustel koostada hankedokumente, milles viidatakse õigel viisil olukorrale vastavatele asjakohastele standarditele.

Juhendis tuuakse ka näiteid parimatest tavadest ja esitatakse materjalid, millele hankeasutused peaksid nõuannete järgimiseks tuginema. Juhend on mõeldud kõigile nendele isikutele ja asutustele, kes on IKT-hangetega seotud, sealhulgas riigihangetega tegelevatele ametnikele, avaliku sektori IT-osakondade juhtidele ja riiklikke ametiasutusi nõustavatele IKT-valdkonna ekspertidele.

Juhendist nähtub selgelt, et klientide seotuse probleemi ei saa standardite sagedasema ja parema kasutamise ning koosvõimeliste süsteemide omandamise abil lahendada iga hankija eraldi, vaid seda tuleb teha pikaajalise kava raames asjakohasel valdkondlikul ja organisatsioonilisel tasandil, et saavutada IKT-süsteemide toimiv ühildamine.

5. SEOTUD ALGATUSED

Standardite kasutamist toetatakse ELi tasandil veel mitme muu algatuse kaudu:

- Euroopa Komisjoni ettepanek, milles käsitletakse direktiivi avaliku sektori asutuste veebisaitide käideldavuse kohta¹⁸. Ettepanekus nähakse ette, et Euroopa standardiorganisatsioonid töötavad komisjoni volituse M/376¹⁹ alusel välja ühtlustatud standardi;
- ELi konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi kuuluva info- ja kommunikatsioonitehnoloogia poliitika toetusprogrammi raames korraldatud e-

¹⁸ COM(2012) 721, vt

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0721:FIN:ET:PDF>

ja <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/proposal-directive-european-parliament-and-council-accessibility-public-sector-bodies-websites>.

¹⁹ <http://www.mandate376.eu/>

valituse ulatuslikud katseprojektid, mille tulemusel soovitatakse rakendusepõhiseid standardeid näiteks elektrooniliste hankeplatvormide²⁰ ja e-identimise²¹ jaoks;

- töö, mida tehakse ühtse euromaksete piirkonna kontekstis eri sidusrühmi hõlmava e-arveldamise²² platvormi loomiseks;
- standardite ja spetsifikatsioonide ühine hindamismeetod (CAMSS),²³ mis on välja töötatud Euroopa haldusasutuste koostalitlusvõime alaste lahenduste programmi (ISA)²⁴ raames ja mis kujutab endast raamistikku standardite ja spetsifikatsioonide koostalitlusvõime hindamiseks ning tulemuste jagamiseks. Juhendis õhutatakse riiklikke ametiasutusi kasutama seda meetodit standardite hindamiseks;
- veel üks ISA programmi meede – riiklike koostalitlusvõimeraamistike vaatluskeskus (NIFO)²⁵ – võimaldab vaadelda koostalitlusvõimealaseid püüdlusi Euroopas. Keskus tegeleb põhiliselt riiklike koostalitlusvõimeraamistike analüüsiga. Juhendis esitatud soovitus kohaselt võib neid raamistikke kasutada avaliku sektori organisatsioonide IKT-strateegiate olulise alusena;
- Euroopa standardimissüsteemi hiljutine reform²⁶ võimaldab avaliku sektori hankijatel nüüd sõnastada hankedokumentides sisalduvad tehnilised spetsifikatsioonid, viidates foorumite ja konsortsiumide koostatud IKT tehnilistele spetsifikatsioonidele, mille kinnitab komisjon pärast konsulteerimist IKT standardimist käsitleva Euroopa mitmepoolse platvormiga; varem oli võimalik viidata ainult riiklike, Euroopa ja rahvusvaheliste standardiorganisatsioonide kehtestatud standarditele või spetsifikatsioonidele.

6. KUIDAS TOIMIDA JUHUL, KUI STANDARDID PUUDUVAD?

Mõne uut tüüpi rakenduse jaoks, mille avaliku sektori organisatsioonid peavad välja arendama oluliste ühiskondlike probleemide lahendamiseks, näiteks selleks, et tagada taskukohased ja kvaliteetsed tervishoiuteenused vananevale elanikkonnale või võidelda kliimamuutustega, ei pruugi vajalikud standardid veel kättesaadavad olla. Sellisel juhul võiksid riiklikud ametiasutused võimaluse korral teha koostööd teiste avaliku sektori hankijatega kommertskasutusele eelnevate hangete raames. See tähendab, et hangitakse selliseid uurimis- ja arendustegevuse alaseid teenuseid,²⁷ mis võimaldavad avalikul sektoril jagada uuendusliku uurimis- ja arendustegevuse tulemustega seotud riske ja kasu asjaomase tööstusharuga. See võimaldab hankijatel suunata tööstusharu tegevust nii, et see vastaks nende vajadustele, ning võrrelda konkureerivate tarnijate pakutavate lahenduste positiivseid ja negatiivseid külgi (ülesehituse, prototüüpimise ja testimise osas jne), ilma et nad peaksid sõlmima ulatuslikke lepinguid ühe konkreetse tarnijaga. Tarnijaid võidakse ka paluda osaleda asjaomaste standardiasutuste töös, et kehtestada standardid kommertskasutusele eelneva

²⁰ <http://www.peppol.eu/>.

²¹ <https://www.eid-stork.eu/>.

²² http://ec.europa.eu/internal_market/payments/invoicing/index_en.htm.

²³ <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/idabc-camss/>.

²⁴ http://ec.europa.eu/isa/index_en.htm.

²⁵ http://ec.europa.eu/isa/actions/04-accompanying-measures/4-2-3action_en.htm.

²⁶ Määrus (EL) nr 1025/2012, ELT L 316, 14.11.2012, lk 12–33, ja http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/standardisation-policy/index_en.htm.

²⁷ Kommertskasutusele eelnevad hanked on määratletud dokumendis KOM(2007) 799 ja sellega seotud komisjoni talituste töödokumendis SEK(2007) 1668.

projekti raames tehtud uurimis- ja arendustegevuse tulemuste põhjal. Euroopa pilvandmetöötluspartnerlus²⁸ on üks näide kommertskasutusele eelnevast hankest, mille raames töötatakse välja standardid.

7. STANDARDITEL PÕHINEVATE IKT-SÜSTEEMIDE HANKED: EDASINE TEGEVUS

Euroopa Komisjon kutsub kõiki liikmesriikide ametiasutusi kasutama juhendit, et vähendada IKT-süsteemide seotust klientidega. Seotuse vähendamine aitaks edendada konkurentsi Euroopas ja toetada Euroopa digitaalse ühtse turu arengut, tagada parema juurdepääsu avaliku sektori teabele ja andmetele ning võimaldada neid paremini kasutada. Ka Euroopa Komisjon kohaldab juhendit standardite paremaks kasutamiseks omaenda IKT-süsteemide puhul ja kutsub teisi Euroopa institutsioone üles seda teguviisi järgima.

Kava kohaselt peaksid liikmesriigid koos Euroopa Komisjoni ja teiste Euroopa institutsioonidega koostama spetsiifilisemad juhendid, mis oleksid kohandatud just nende IKT-strateegiale ja nende kasutatavatele konkreetsetele standarditele. Selline lähenemisviis peaks tooma süvenevat kasu nii kulude vähenemise kui ka täiendavate innovatsiooni- ja konkurentsivõimaluste näol.

Juhendi varasemat versiooni käsitleva konsultatsiooni²⁹ käigus selgus, et parimate tavade vahetamist peab väärtuslikuks vahendiks enamik vastanutest – nii need, kellel on juba olemas juurdepääs parimate tavade allikatele kui ka need, kellel sellist juurdepääsu veel ei ole. Üle 90 % mõlema kategooria vastanutest (või 71 % kogu valimist) märkis, et parimate tavade vahetamine oleks kasulik või koguni väga kasulik.

Euroopa Komisjon toetab parimate tavade vahetamist, korraldades kohtumisi asjaomaste sidusrühmadega (riiklikud ametiasutused, IKT valdkonna tooteid ja teenuseid tarniv tööstusharu, standardiorganisatsioonid ja kodanikuühiskond) ja seades sisse asjaomase veebisaidi. Korrapäraselt kogemusi vahetades õpivad avaliku sektori organisatsioonid üksteiselt uusi tavasid, kohandavad sellele vastavalt oma tegevust, arutavad ühiseid probleeme ja pakuvad neile ühiseid lahendusi. Parimate tavade vahetamine tagab, et eri liikmesriikides tehtavad valikud muutuvad ühetaolisemaks ja killustatus väheneb ning see aitab välja kujundada tõelise digitaalse ühtse turu.

Komisjonil on kavas ka selle protsessi tulemustest aru anda ja eelkõige:

- anda asjakohast teavet riiklike ametiasutuste IKT-hangete kohta, hinnata seda, kuidas nad kasutavad oma IKT-hangete raames standardeid, töötada välja praktilised nõuanded, korraldada pikaajalise majandustegevuse hindamist ja anda abi eelarve kavandamisel;
- hinnata hankemenetlusi ja anda aru selle kohta, mis on olnud edukas ja mida tuleks teha paremini, et tulevikus parimate tavade järgimist soodustada.

²⁸ COM(2012) 529, lk 13 (3. põhimeede),
http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=EN&type_doc=COMfinal&an_doc=2012&nu_doc=529
ja
http://ec.europa.eu/information_society/activities/cloudcomputing/europeancloudpartnership/index_en.htm.

²⁹ <http://cordis.europa.eu/fp7/ict/ssai/docs/study-action23/study44-survey2results.pdf>.

Seda teavet ja sellega seotud andmeid võiks täiendada statistiliste andmetega hankedokumentides kaubamärgi nimetustele viitamise kohta, samuti pakkumusi tegevate tarnijate arvuga ja IKT-hangete raames laekunud pakkumuste hinna-kvaliteedi suhte hinnanguga.

Eespool kirjeldatud meetmed aitavad IKT-süsteeme avada ja neid rohkem standarditele kohandada ning see omakorda peaks aitama välja kujundada tõhusamad avalikud IKT-teenused, mida on võimalik edasi arendada ja tuleviku vajadustele kohandada. IKT valdkonna tooteid ja teenuseid tarniv tööstusharu saab võimaluse konkureerida, et pakkuda riiklikele ametiasutustele mõistliku hinnaga kvaliteetseid tooteid ja teenuseid ning uusi innovatiivseid teenuseid.